

Svartholman merilinnoituksen kävijätutkimus 2021

Veneilijöiden ja ensikertalaisten
suosiossa

Mats Söderlund

Metsähallitus, Vantaa, 2022
ISBN 978-952-377-057-7 (pdf)
MH 5900/2022

Svartholman merilinnoitus

“Svartholman sokkeloissa ja muureilla aistii linnoituksen eristyneisyyden ja voi kuvitella vieraat joukot taivaanrannassa. Täällä siirryt vuoden 1808 tunnelmiin: Venäläiset hyökkäävät Ruotsin valtakunnan rajan yli ja piirittävät Svartholman, joka joutuu antautumaan vastustajille. Valta vaihtuu Suomessa, ja Svartholman ylle kohoaa itäinen lippu. Linnoituksen kaunis luonto ja raikkaat merituulet tuovat ajatukset takaisin nykypäivään.”
(Luontoon.fi)

- Svartholman merilinnoitus on kiinteä muinaisjäännös, jonka kaivaminen, peittäminen ja vahingoittaminen on kielletty muinaismuistolaille (Finlex.fi).
- Alue siirtynyt museovirastolta Metsähallitukselle 2014.
- Visit Kotka-Hamina vastaa alueen palveluista (reittiliikenne, näyttely, ravintola)
- Pinta-ala 5,9 ha
- Vuoden 2021 käyntimäärä oli 16 500 käyntiä.

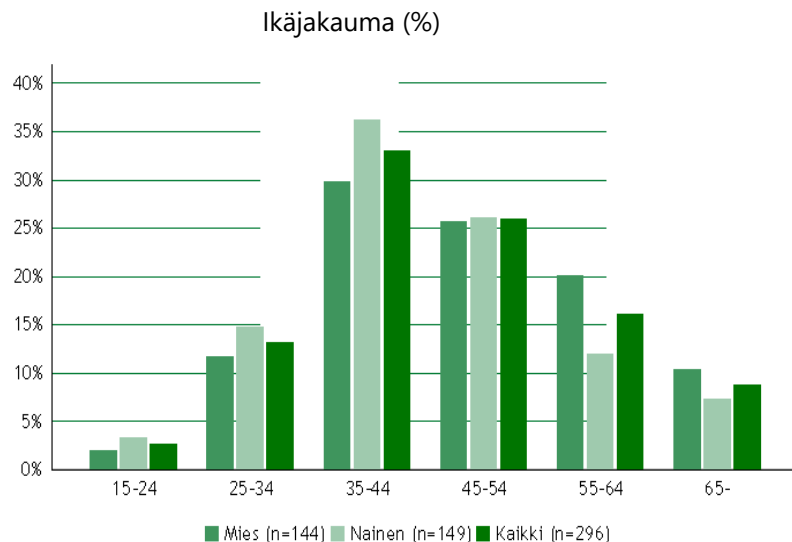
Kävijätutkimuksen aineistonkeruu

- Tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä ja paperisella kyselylomakkeella kesäkuusta elokuuhun 2021, samana aikana, jolloin reittiliikenne kulki.
- Aineisto kerättiin kävijöitä haastatteleamalla paikan päällä.
- Kyselylomakkeessa oli 17 Metsähallituksen osin moniosaista vakiokysymystä.
- Vastaajien apuna oli Svartholman kartta sekä lähialueen kartta. Lähialueeksi laskettiin koko Loviisan kaupunki saaristoineen.
- Pienikokoisen saaren takia aineistonkeruupaikkoja ei määritelty erikseen, vaan aineistoa kerättiin koko saaren alueelta (ravintolan edusta, tulipaikat, telttapaikka, rauniot, polut, laiturit).
- Keräyspäiviä oli kesä-, heinä- ja elokuun aikana yhteensä 25 kpl ja vastauksia saatiin yhteensä 304 kpl.

Kävijätutkimuksen osallistujat

- Kyselyyn saatiin vastauksia yhteensä 304 kappaletta. Keruutavoite oli 300 kpl.
- Kävijätutkimukseen vastanneista 50 % oli naisia, 48 % miehiä ja 2 % muita.
- Vastaajien keski-ikä oli 46 vuotta.
- Suurin kävijäryhmä oli 35–44 vuotiaat (33 %). Seuraavaksi suurimmat kävijäryhmät olivat 45–54-vuotiaat (26 %) ja 55–64-vuotiaat (16 %).
- Kävijätutkimukseen osallistuivat 15 vuotta täyttäneet ja sitä vanhemmat Svartholman merilinnoituksessa vierailleet kävijät.

Kävijöiden lähtöalueet

- Vastaajista lähes kaikki olivat kotimaan matkailijoita (83 %).
- 34 % vastaajista oli kotoisin pääkaupunkiseudulta, 15 % lähialueelta (Loviisasta), 20 % vieruskunnista (Porvoosta, Myrskylästä, Lapinjärvestä, Kouvolasta ja Kotkasta) ja 29 % muualta päin Suomea.
- Ulkomaan matkailijoita oli vain 2 %.
Koronapandemian matkustusrajoituksista johtuen ulkomaan matkailijoita oli vuonna 2021 hyvin vähän koko maassa.

Pienet matkustajaryhmät suosiossa

- Jopa 90 % kävijöistä matkusti 2–5 hengen seurueissa.
- Yksin matkustajia oli vain 3 %.
- 6 tai useamman hengen seurueita oli 7 %.
- Liikuntaesteisiä henkilöitä oli 8 kpl (3 %).
- 57 % vastaajista kertoi Svartholman merilinnoituksen olevan matkan ainoa tai tärkein kohde.
- 40 % vastaajista kävi samalla matkalla myös muissa retkeilykohteissa.

Motiivit Svartholman vierailulle

- Maisemat, luonnon kokeminen ja kulttuuriperintöön tutustuminen olivat voimakkaita motiiveja Svartholmaan matkustamisessa.
- Muita tärkeitä motiiveja olivat yhdessäolo oman seurueen kanssa, rentoutuminen ja alueeseen tutustuminen.
- Suurin osa vierailijoista matkusti omissa ryhmissään, joten tutustuminen uusiin ihmisiin sekä mahdollisuus olla itsekseen olivat heikoimpia motiiveja.
- Saaressa ei ole pitkiä reittejä, joten kuntoilukaan ei ollut korkealla prioriteetilla tällä alueella.

Aktiviteetit ja harrastukset

- Tärkeimpiä aktiviteetteja olivat:
  - luonnossa käveleminen ja oleilu (96 %)
  - maisemien katselu (88 %)
  - merilinnoitukseen tutustuminen (81 %)
  - kesäravintolassa käynti (78 %)
  - kulttuuriperintöön tutustuminen (69 %)
  - museon näyttelyyn tutustuminen (64 %)
  - luontoharrastukset kuten linnut, kasvit ja valokuvaus (47 %)
  - eväsretkeily (30 %).
- 53 % kävijöistä harrasti 4–6 eri aktiviteettia tällä käynnillä.
- 38 % kävijöistä harrasti 7–9 eri aktiviteettia.

Suosituimmat vierailukohteet

Pieni keskitetty alue, jossa suurin osa kävijöistä kävi seuraavissa kohteissa (vastaaja on voinut valita useamman vaihtoehdon):

- Linnoituksen rauniot ja kasarmit (93 %)
- Bistro Svartholm kesäravintola (92 %)
- Museon näyttely (75 %)
- Saaren rannat (73 %)
- Saaren nuotiopaikat (33 %)
- Saaren telttapaikka (6 %).

Alueelle tulee paljon ensikertalaisia

- Kyselyyn vastanneista 69 % oli Svartholmassa ensimmäistä kertaa.
- 31 % kävijöistä oli vierailut saassa aikaisemmin.
- Viimeisen viiden vuoden aikana kävijät olivat vierailleet alueella keskimäärin viisi kertaa.

Päiväretkikohde – yöpyjiä vähän

- Saarella on yksi alue telttailulle, ja vierasvenelaiturissa voi yöpyä omassa veneessä.
- Verrattuna esim. kansallispuistoihin, alueelle tultiin enimmäkseen päiväretkelle (92 %) ja yöpyjiä oli hyvin vähän (8 %).
- Alueella viivytettiin keskimäärin 3 tuntia (päiväretkeilijät) tai 1 vuorokausi (yöpyjät).
- Yöpyjistä 16 % nukkui teltassa ja 84 % veneessä.

Lähialueen majoitukset

- 45 % Svartholman vierailijoista yöpyi samalla matkalla Svartholman lähialueella (Loviisa).
  - 28 % yöpyi hotellissa
  - 25 % yöpyi veneessä
  - 22 % yöpyi omassa mökissä
  - 15 % yöpyi asuntoautossa tai -vaunussa
  - 13 % yöpyi ystävän tai sukulaisen luona
  - 11 % yöpyi teltassa tai muussa omassa majoitteessa
  - 9 % yöpyi vuokramökissä.

Kävijöiden rahankäyttö

- Henkilöä kohden rahaa käytettiin keskimäärin 65 euroa käyntiä kohti.
- Paikallisten kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö yhtä käyntiä kohden oli 42 euroa.
- Ulkomaalaisten vastaajien osuus oli pieni (n = 3), joten heidän rahankäyttöään ei mitattu.
- Rahaa käytettiin seuraaviin kuluihin per henkilö (n = 276) ja käynti (keskiarvo):
  - Kahvilat ja ravintolat 19,87 euroa
  - Majoittuminen 11,76 euroa
  - Huoltamo-ostokset 11,38 euroa
  - Ruoka- ja vähittäiskauppaostokset 10,23 euroa
  - Paikallisliikenne 9,94 euroa.

Kuva: Elias Lahtinen

Paikallistaloudelliset vaikutukset

- Svartholman merilinnoituksen vuotuisen rahankäytön vaikutukset alueelle vuonna 2021:
  - Kokonaistulovaikutus 1,18 miljoona euroa
  - Työllisyysvaikutukset henkilötyövuosissa 10
  - Svartholman ollessa matkan tärkein kohde, tulovaikutus oli noin 519 000 euroa ja työllisyysvaikutukset henkilötyövuosissa 4.
- Paikallistaloudelliset vaikutukset kuvaavat kävijöiden rahankäytöstä kohteeseen ja sen lähialueille syntyviä välittömiä ja välillisiä vaikutuksia. Laskennassa on käytetty 2019 päivitettyjä indeksejä.
- Laskennoissa käytetään niin kävijätutkimusvastauksia kuin vuotuisia käyntimääriä. Vuoden 2021 käyntimäärä Svartholmassa oli 16 500 kävijää. Laskua oli 22 % vuoteen 2020 verrattuna, jolloin oli kävijöitä 21 042 koronapandemian ensimmäisen vuoden erityisen suuresta kotimaan matkailun suosioista johtuen.

Kuva: Maarit Vaahteranoksa

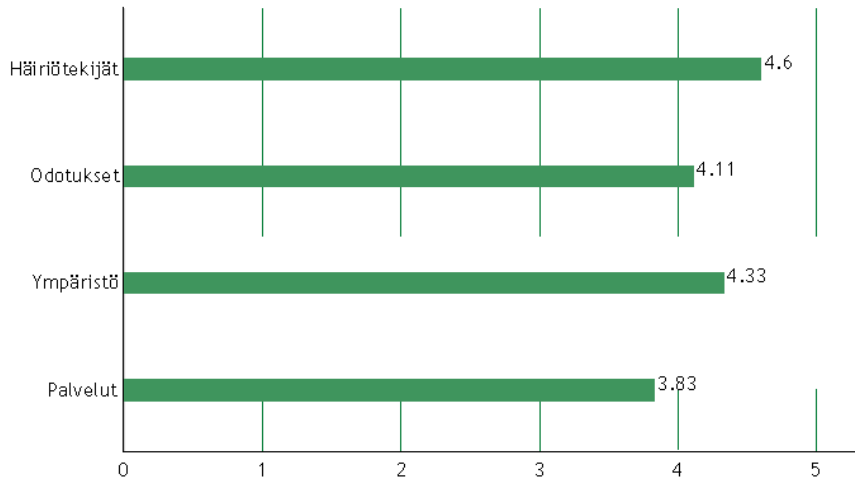

Hyvinvointivaikutukset

- Luonnossa liikkumisella on vaikutuksia hyvinvointiin monella tavalla.
- Svartholman merilinnoituksen kävijät arvioivat tutkimuksessa, missä määrin he kokivat käyntinsä vaikuttaneen sosiaaliseen, psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiinsa.
- Asteikolla 1–5 kävijät arvioivat:
  - Sosiaalisen hyvinvointinsa lisääntyneen 3,99
  - Psyykkisen hyvinvointinsa lisääntyneen 4,03
  - Fyysisen hyvinvointinsa lisääntyneen 3,63.

Palvelujen laatuun oltiin tyytyväisiä

Tyytyväisyysindeksi osatekijöittäin, keskiarvo (asteikolla 1–5)

- Palvelujen laatua arvioitiin asteikolla 1–5.
- Eniten tyytyväisiä oltiin maiseman vaihtelevuuteen (4,2), alueen siisteyteen ja turvallisuuteen (4,4) sekä yrittäjien tuottamiin palveluihin (4,1), kuten ravintolaan ja vesibussiin.
- Heikoimmatkin arvosanat olivat keskivertoa paremmat. Vähiten pisteitä saivat rajoitetut tulenteko- ja telttapaikat (3,4), erityistarpeiden huomioon ottaminen esteettömillä palveluilla (3,4), polkuviitoitukset (3,5), jätehuolto (3,6) ja laiturit ja vierasvenesatama (3,8).
- Aluekohtainen kokonaistyytyväisyysindeksi oli 4,13 ja valtakunnallisesti vertailukelpoinen kokonaistyytyväisyysindeksi 4,12.

Odotukset täyttyivät

- Kävijöiden odotuksia vastasivat parhaiten seuraavat seikat (asteikko 1–5):
  - Luonnonympäristö ja maisemat 4,71
  - Nähtävyyshkohteet 4,51
  - Kulttuuriympäristö 4,49
  - Reitit ja rakenteet 4,03
  - Yrittäjien tuottamat palvelut 4,02
  - Harrastusmahdollisuudet 3,56.
- Heikoin arvosana 3,56 tuli pienen alueen rajoitetuille harrastusmahdollisuuksille.

Häiriötekijät

- Ylivoimaisesti suurin osa kävijöistä ei kokenut merkittäviä häiriötekijöitä alueella.
- Pientä osaa kävijöistä häiritsivät keskimääräisesti tai enemmän:
  - Maaston kuluneisuus 4 %
  - Maaston roskaantuneisuus 3 %
  - Liiallinen kävijämäärä 3 %
  - Muiden kävijöiden käyttäytyminen 3 %.
- Vapaassa palautteessa häiriötekijänä nousi esiin veneilijöille liian pieni tai paikoiltaan rajoitettu vierasvenesatama sekä laitureiden kunto (2 %).

Vertailu aiempaan tutkimukseen

Edellinen kävijätutkimus tehtiin vuonna 2014 (Von Boehm, Kajala). Verrattuna siihen:

- Kävijöiden rahankäytön kokonaistulovaikutus kasvoi huomattavasti 588 300 eurosta 1 181 000 euroon.
- Kävijöiden rahankäytön kokonaistyöllisyysvaikutus kasvoi 6 henkilötyövuodesta 10 vuoteen.
- Kävijöiden keskimääräinen rahankäyttö käyntikertaa kohti nousi 51 eurosta 65 euroon.
- Käyntimäärä nousi vuodesta 2014 vuoteen 2021 noin 33 % 12 400 kävijästä 16 500 kävijään.

Lisää muutoksia aiempaan tutkimukseen verrattuna

- Kävijöiden ikä- ja sukupuolijakaumat olivat pysyneet lähestulkoon samana. Vuonna 2014 kaikkien vastanneiden keski-ikä oli 45 vuotta, kun se vuonna 2021 oli 46 vuotta.
- Eniten kasvua oli saanut ikäluokka 35–44, joka nousi 24 prosentista 33 prosenttiin.
- Svartholma houkutteli nykyään enemmän pääkaupunkiseudulta tulevia vierailijoita (kasvua 27 prosentista 35 prosenttiin). Ulkomaanmatkailijoiden määrä oli puolittunut koronapandemian takia.
- Huomattavin muutos on ensikertalaisten määrässä, joka kasvoi 33 prosentista 69 prosenttiin.

Palautteet ja kehitysideat

Vapaamuotoisessa palautteessa saatiin muutamia kehitysideoita ja kommentteja:

- Vierasvenelaituriin pidemmät aisat tai poijut.
- Enemmän tilaa vierasveneille.
- Paikalliset tietävät, että vierasvenepaikat ovat hyvällä säällä kaikki varattuina, minkä takia ei välttämättä viitsi edes tulla katsomaan, lisää paikkoja siis!
- Vesibussin laiturin kunto osittain heikko/vaarallinen.
- Näyttelyalue siivottava paremmin, linnun jätöksiä ja roskaa.
- Roskikset tyhjennettävä useammin, monet liian täynnä.
- Ravintola-alue epäsiisti.
- Raunioiden kunnostustöistä johtuvaa melua ja rajoitettuja alueita.
- Odotuksen arvoinen paikka ja kiva kysely!

Svartholman merilinnoituksen tulevaisuuden haasteet

- Maaston roskaantuminen ja jätehuollon puutteet
- Vierasvenesataman kehitys
- Rapistuneiden laitureiden kunnostus
- Esteettömien palveluiden kehittäminen.

The logo consists of two stylized triangles pointing towards each other, one green on top and one blue on the bottom.

METSÄHALLITUS

www.metsa.fi

@metsahallitus_forststyrelsen

@metsahallitus